

Õiguste deklaratsioon

Kui teid peetakse kinni või vahistatakse kriminaalmenetluse raames, on teil järgmised õigused.

1. Õigus teada kinnipidamise kestust

Ilma kohtu vahistamismääruseta võib teid kinni pidada **kuni 48 tundi**.

Kohtu vahistamismääruse alusel võib teid kinni pidada **kuni kaks kuud**. Kohus saab seda pikendada veel kuni **kahe kuu võrra**.

Vahistamine

Kui prokuratuur teeb taotluse kohaldada vahistamist, teeb kohus edasise kinnipidamise kohta vahistamismääruse. Prokuratuuri vahistamistaotluse läbivaatamiseks viiakse teid kohtuniku juurde või korraldatakse istung tehnilise lahenduse abil. Teil on **õigus esitada** oma **vastuväited** vahistamise kohta vahistamistaotluse läbivaatamisel.

Läbivaatamisel osalevad ka teie **kaitsja**, kui olete kaitsja valinud või taotlenud kaitsja määramist menetlejalt, **prokurör** ning vajaduse korral **tõlk**.

Kohtu vahistamismääruse peale võite esitada ise või kaitsja kaudu **määruskaebuse** ringkonnakohtule.

Vahistamise pikendamine

Maksimaalne vahi all viibimise aeg on

- esimese astme kuriteo korral kuus kuud,
- teise astme kuriteo korral neli kuud,
- alaealise puhul kaks kuud.

Kriminaalasja erilise keerukuse või mahukuse korral või kriminaalmenetluse rahvusvahelise koostööga kaasnevatel asjaoludel võib kohus riigi peaprokuröri taotlusel pikendada vahi all pidamise tähtaega.

Kohus otsustab, kas vahistamist on vaja jätkata.

2. Õigus vaikida

Teil on **õigus keelduda** ütluste andmisest. Kõike, mida te ütlete, võidakse kasutada teie vastu.

3. Õigus saada teavet kahtlustuse ja süüdistuse kohta

Teil on **õigus teada** saada, millises kuriteos teid kahtlustatakse ja miks teid kinni peeti ning õigus tutvuda vahistamistaotlusega.

Kui kohtueelne menetlus lõpeb, koostab prokuratuur süüdistusakti ja saadab teie süüteosja kohtusse. Teile saadetakse süüdistusakti koopia.

4. Õigus kaitsjale

Teil on **õigus kasutada kaitsja abi** ning kohtuda kaitsjaga teiste isikute juuresolekuta. Võite valida endale kaitsja ise või taotleda kirjalikult selle määramist menetlejalt.

Menetleja määruse alusel nimetab Eesti Advokatuur teile kaitsjaks advokaadi, kes kaitseb teid kuni

kriminaalasjas lõpliku otsuse tegemiseni.

Kaitsja osalemine kriminaalmenetluses on kohustuslik, kui olete alaealine või kui teil on enda kaitsmist raskendav puue. Samuti siis, kui:

- teid kahtlustatakse süüteo, mille eest võib mõista eluaegse vangistuse,
- teie huvid on vastuolus teise isiku huvidega, kellel on kaitsja,
- olete vahi all viibinud vähemalt neli kuud.

Muudel juhtudel on teil õigus osaleda menetlustoimingutes ilma kaitsjata.

Kõigil on õigus kaitsja abile alates menetluse algusest.

Kaitsja osavõtt kohtueelsest menetlusest muutub kohustuslikuks alates sellest, kui prokuratuur esitab teile tutvumiseks kriminaaltoimiku. See toimub kohtueelse menetluse lõpus.

Kaitsja osalemine kohtumenetluses on kohustuslik, välja arvatud:

- kokkuleppemenetluses, kui te ei ole esitanud taotlust kaitsja osalemiseks kohtumenetluses ning kaitsja osalemine ei ole menetleja hinnangul õigusemõistmise huvides vajalik,
- teise astme kuriteo menetlemise puhul lühimenetluses, kui te olete kaitsjast loobunud ja kaitsja osalemine ei ole menetleja hinnangul õigusemõistmise huvides vajalik.

Kulude eest tasumine

Määratud kaitse on kahtlustatava jaoks tasuta, õigusabikulude eest tasub riik.

Menetluskulude jaotus otsustatakse menetluse lõpus.

Õigeksmõistva kohtuotsuse korral hüvitab menetluskulud riik. Süüdimõistva kohtuotsuse korral võib kohus jätta menetluskulud süüdimõistetule kanda.

5. Õigus teavitada lähedasi

Vahistamise või kinnipidamise korral on teil **õigus teavitada** kedagi oma **lähedastest**. Prokurör võib seda õigust piirata, kui teavitamine kahjustaks kriminaalmenetlust.

Kohus võib vahistamisest teatamisega viivitada kuriteo tõkestamise või kriminaalmenetluses tõe selgitamise huvides.

Kui olete **välisriigi kodanik**, on teil õigus teavitada oma kinnipidamisest konsulaarasutust või saatkonda või nendega ühendust võtta.

6. Õigus saada vältimatut arstiabi

Kui teid on vahistatud või kinni peetud, on teil õigus saada **tasuta vältimatut arstiabi** vanglas või arestimajas, kus teid kinni peetakse.

7. Õigus dokumentidele juurde pääseda

Kriminaalasja materjale kohtueelse kriminaalmenetluse ajal teile ei tutvustata, kui see võib kahjustada menetlust. Teil on õigus saada väljavõtte teile esitatud kahtlustusest koos kuriteo kvalifikatsiooniga. Teile tutvustatakse vaid selle menetlustoimingu protokoll, milles te osalesite ning teil on õigus esitada selle kohta avaldusi, mis protokollitakse.

Kriminaalmenetluse kestel on teil **õigus taotleda juurdepääsu olulistele tõenditele**, mis võimaldavad arutada vahistamisaotluse põhjendatust ning vaidlustada kohtus kinnipidamist ja vahistamist. Juurdepääsu võimaldamise otsustab prokuratuur, kellel on õigus ka keelduda, kui see võib kahjustada teise isiku õigusi või kriminaalmenetlust. Keeldumise määrus on vaidlustatav.

Teie süüteoasjas kogutud tõendeid sisaldava kriminaaltoimiku esitab teile ja teie kaitsjale prokuratuur enne kriminaalasja kohtumenetluse saatmist.

8. Õigus tõendite esitamisele

Kogu kriminaalmenetluse kestel on teil ja teie kaitsjal **õigus taotleda tõendite lisamist** kriminaalasja juurde. Pärast tutvumist kogu kriminaalasja toimikuga on teil ja teie kaitsjal õigus esitada kümne päeva jooksul taotlusi prokuratuurile, muu hulgas on teil õigus esitada tõendeid.

Taotluse lahendab prokuratuur määrusega. Kui prokuratuur on jätnud taotluse rahuldamata, on teil õigus esitada sama taotlus uuesti kohtumenetluses.

9. Õigus kasutada suulist ja kirjalikku tõlget

Kriminaalmenetluse keel on **eesti keel**. Kõik dokumendid, mille lisamist kriminaalasja juurde taotletakse, peavad olema eesti keeles.

Kui te eesti keelt ei valda, tagatakse teile menetlustoimingutes ning kaitsjaga kohtumistel **suuline tõlge**.

Teil on õigus saada kinnipidamise protokoll, vahistamismääruse, Euroopa vahistamismääruse, süüdistusakti ja kohtuotsuse **kirjalik tõlge** emakeelde või keelde, mida te valdate. Muudest olulistest dokumentidest on teil õigus saada kirjalik tõlge vastava taotluse alusel. Menetleja rahuldab taotluse, kui see ei mõjuta menetluse õiglust. Taotluse rahuldamata jätmise korral võib dokumendid tõlkida suuliselt või teha nendest suulise kokkuvõtte.

Menetleja määrus, millega keeldutakse tõlke tagamisest, on vaidlustatav.

Suuline tõlge tagatakse teile viivitamata. Dokumentide kirjalik tõlge tagatakse mõistliku aja jooksul, mis sõltub tõlgitavate dokumentide hulgast ja mahust, samuti keele eripärast.

10. Õigus taotleda vahistamise asendamist

Teil on **õigus** esitada kohtule taotlus vahistamise **asendamiseks kautsjoniga** või **elektroonilise valvega**.

Kautsjon on rahasumma, mis makstakse selleks ette nähtud kontole. Kautsjoni määramise tingimuste rikkumise korral kantakse kautsjon riigituludesse ning teid vahistatakse uuesti. Kautsjon tagastatakse, kui kautsjoni määramise tingimusi ei rikuta.

Elektrooniline valve on kohustus alluda liikumisvabaduse piirangule elektroonilise seadme abil, mis kinnitatakse teie keha külge ning mille abil on võimalik teie asukoht kindlaks teha.